

การศึกษาระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Examining the Administration of the Scholarship Program for Rural and Urban Students
Based on Academic Merit and Financial Needs, Thammasat University

โดย
อศนีวุธ บุญโย
ASNEVUT BOONYO

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากเงินกองทุนวิจัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2552

อภิรักษ์นันทนาการ

จาก

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2) เพื่อศึกษาทัศนคติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (3) เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง และ (4) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง มีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากระบบงานมีขนาดใหญ่ขึ้น ทำให้ต้องมีผู้รับผิดชอบที่มีความชำนาญเฉพาะด้านหลายฝ่าย การประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงการมีความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี แต่อาจมีปัญหากับระบบการส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ทัศนคติผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา ต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก โดยมีปัญหากับการพิจารณาคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษา จำนวนโควตานักเรียนในส่วนของโรงเรียนประจำจังหวัด ปัญหาการเข้าถึงนักเรียนในระดับอำเภอ/ตำบล ปัญหาการทำความเข้าใจกันระหว่างคณะกรรมการสำรวจภาวะเศรษฐกิจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานและให้ทุนการศึกษาไม่เป็นธรรม การปรับตัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทุนการศึกษาที่ได้รับไม่เพียงพอ และพฤติกรรมการใช้จ่ายไม่เหมาะสมกับการที่เป็นนักศึกษาทุน

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ โครงการควรมีการบริหารจัดการทุนการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน ควรมีการวางแผนระดมทุนเพิ่มเป็นประจำทุกปี และควรพิจารณาจัดสรรจำนวนเงินทุนการศึกษา ให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และควรมีมาตรการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่ของนักศึกษาอีกครั้งภายหลังจากการรับเข้าศึกษาแล้ว

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอต่อผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และข้อเสนอแนะต่อ โรงเรียนที่จะส่งนักเรียนเข้าสมัครในโครงการนี้ โดยได้นำเสนอในส่วนท้ายของรายงานวิจัย

ABSTRACT

The objectives of "Examining the Administration of the Scholarship Program for Rural and Urban Students Based on Academic Merit and Financial Needs, Thammasat University" are (1) to study the management of the program, (b) to study attitudes of all sectors concerned towards the program, (3) to study problems found in the program, and (4) to study ways and means to improve the program. Data is collected by questionnaires and interviews and statistically analyzed using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The findings of the study are as follows:

The management of the program is appropriate. The expanded program requires specialists from several areas and good coordination between various agencies concerned, while the problem may be found in the information referral system between the agencies.

The attitudes of the administrators, faculty members, officials and students toward the program on the whole are very appropriate. The problems are found in the selection of students, quota setting for government provincial schools, access to students at the district and sub-district levels, understanding about appropriate actions to take and offer grants between committee members responsible for surveying the economic conditions, unfair distribution of grants, student adjustments to the new learning environment, low academic achievements, inadequate grants and inappropriate behaviors of grantees.

On how to improve and develop the project management it is recommended that study grants be managed in a standardized manner, that more funding be mobilized on an annual basis, that grant consideration be made taking into account of the current economic situation, and that measures be introduced to monitor the living conditions of the students after admission to the university.

The final section of the study includes recommendations to Thammasat University administrators, faculty members, officials and students, as well as to schools that plan to join the program.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ภาวณา พัฒนศรี และคุณนิภา พุทธสุวรรณ หัวหน้างานบริการและสวัสดิการนักศึกษา เป็นที่ปรึกษาโครงการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณนักศึกษา โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท / เขตเมือง ผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบคุณฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ทัศนีย์ บุญโญ ผู้เป็นที่รักยิ่ง และเป็นต้นแบบทางการศึกษาสำหรับผู้วิจัย

อศนีวรุช บุญโญ

กันยายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(9)
สารบัญแผนภูมิ.....	(10)
บทที่	
1. บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
คำจำกัดความ.....	4
2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดและโครงสร้างของระบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา	5
แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT Analysis)	12
การจัดสวัสดิการ และการบริหารจัดการทุนการศึกษา.....	14
แนวคิดเรื่องความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา	23
โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง.....	25
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
กรอบแนวคิดในการวิจัย	39
3. ระเบียบวิธีการวิจัย.....	40
วิธีการศึกษา.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การทดสอบแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
4. ผลการวิจัย	44
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์	44
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาโครงการเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง	45
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	45
4.2 ทักษะของนักศึกษาโครงการเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง ต่อระบบการบริหารจัดการโครงการฯ	51
4.3 ปัญหาในการบริหารจัดการโครงการฯ	60
4.4 แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาโครงการฯ.....	61
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารอาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ โครงการฯ.....	64
4.5 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	64
4.6 ทักษะของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ ต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการฯ	68
4.7 ปัญหาในการบริหารจัดการ โครงการฯ	79
4.8 แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาโครงการฯ.....	81
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	85
อภิปรายผลการวิจัย.....	91
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	102
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก.....	108
ประวัติย่อของผู้วิจัย	154

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 จำนวนนักศึกษาโครงการเรียนดีจากชนบท / เขตเมือง ที่แสดงความจำนง และมีสิทธิ์เข้าศึกษา จำแนกตามโรงเรียน และวิธีการสอบคัดเลือก.....	27
2.2 การจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาแก่นักศึกษาโครงการฯ ตามประเภททุนเต็ม และทุนบางส่วน.....	30
2.3 จำนวนนักศึกษาโครงการเรียนดีจากชนบทที่แสดงความจำนง และมีสิทธิ์เข้าศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 – 2551	33
3.1 การสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาโครงการเรียนดีจากชนบท.....	41
4.1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามเพศ และอายุ.....	45
4.2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามคณะ	45
4.3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปี.....	46
4.4 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามข้อมูลการเข้าและทุนการศึกษา.....	47
4.5 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามผลการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6.....	47
4.6 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามผลการศึกษา ณ ปัจจุบัน	48
4.7 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามภูมิภาคเดิม	48
4.8 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามที่พักอาศัยนักศึกษา.....	50
4.9 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามการรับทราบข้อมูล การรับสมัครเข้าโครงการ	50
4.10 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามสาเหตุสำคัญที่เลือกศึกษา	51
4.11 จำนวนและค่าเฉลี่ย ของนักศึกษาต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษา เรียนดีจากชนบทฯ ด้านการจัดสวัสดิการ	52
4.12 จำนวนและค่าเฉลี่ย ของนักศึกษาต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษา เรียนดีจากชนบทฯ ด้านความเหมาะสมของทุนการศึกษา.....	53
4.13 จำนวนและค่าเฉลี่ย ของนักศึกษาต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษา เรียนดีจากชนบทฯ ด้านการคัดเลือก.....	54
4.14 จำนวนและค่าเฉลี่ย ของนักศึกษาต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษา เรียนดีจากชนบทฯ ด้านเกณฑ์การพิจารณาภาวะเศรษฐกิจของนักเรียน.....	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 จำนวนและค่าเฉลี่ยของนักศึกษาต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษา เรียนดีจากชนบทฯ ด้านการปรับตัว.....	57
4.16 จำนวนและค่าเฉลี่ยของนักศึกษาต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษา เรียนดีจากชนบทฯ ด้านทัศนคติต่อ โครงการฯ	58
4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบทฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในภาพรวม.....	59
4.18 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามเพศและอายุ	64
4.19 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามคณะและหน่วยงาน.....	65
4.20 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามระยะเวลาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ โครงการเรียนดีจากชนบทและเขตเมือง.....	66
4.21 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ จำแนกหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ โครงการเรียนดีจากชนบทฯ.....	67
4.22 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามความคิดเห็นต่อโครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบทฯ มีจุดเด่นแต่ละด้าน	68
4.23 ร้อยละ จำนวน และค่าเฉลี่ยของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ ต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบทฯ ด้านการประสานงาน	69
4.24 จำนวนและค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการฯ จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ ด้านการประสานงาน	70

4.25	ร้อยละ จำนวน และค่าเฉลี่ยของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ ต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท ด้านการวางแผน	71
4.26	จำนวนและค่าเฉลี่ยของทักษะต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการฯ จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ ด้านการวางแผน	73
4.27	ร้อยละ จำนวน และค่าเฉลี่ยของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ ต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท ด้านการจัดการองค์กร	74
4.28	จำนวน และค่าเฉลี่ยของทักษะต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการฯ จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ ด้านการจัดการองค์กร	77
4.29	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหาร อาจารย์ คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ ต่อระบบการบริหารจัดการ โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบทฯ ในภาพรวม	79

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 แสดงรูปแบบของระบบการผลิตบัณฑิต.....	6
2.2 โครงการนักเรียนยากจนจากชนบทของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	7
2.3 โครงการส่งเสริมการศึกษาแพทย์ของมหาวิทยาลัยมหิดล.....	8
2.4 โครงการเพชรในตมของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	9
2.5 โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท และเขตเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	10
2.6 โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบทและเขตเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี พ.ศ. 2552.....	11
2.7 ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา.....	13
5.1 รูปแบบของการผลิตบัณฑิต โครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบทและเขตเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	92

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงจำนวนนักศึกษา โครงการเรียนดีจากชนบท / เขตเมือง ที่แสดงความจำนงและมีสิทธิ์เข้าศึกษา จำแนกตามประเภทการรับเข้า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 – 2551.....	34
2.2 แสดงจำนวนนักศึกษา โครงการเรียนดีจากชนบท / เขตเมือง ที่แสดงความจำนงและมีสิทธิ์เข้าศึกษา จำแนกตามประเภทการรับเข้า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 – 2551.....	35
2.3 แสดงจำนวนนักศึกษา โครงการเรียนดีจากชนบท / เขตเมือง ที่แสดงความจำนงและมีสิทธิ์เข้าศึกษา ปีการศึกษา 2548-2552 จำแนกตามโรงเรียนประจำจังหวัดและ โรงเรียนอื่นๆ.....	35